

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
Félévre . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillár.

Felelős szerkesztő:
dr. BALOGHY ERNŐ.

Kiadótulajdonos:
BITTERMANN NÁNDOR.

HIRDETÉSEKET
és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal vesz fel.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Restauráció után.

Az izgalmakat csend váltotta fel s mehet tovább minden a maga rendes útján. Sok ember fáradozott azon, hogy lehetőleg simán folyjon le restaurációs aktus. Legtöbbet dolgozott Latinovits Pál főispán, aki az utolsó két hét alatt reggeltől estig tárgyalt s azon fáradozott a pártok küldötteivel, hogy az új tisztviselői listza közmegelegedést keltsen mindenfelé.

Egyáltalában nem gondoljuk, hogy az eredmény mindenkit és mindenben kielégített. Hiszen ez lehetetlenség. Hogy azonban az erre való becsületes törekvés meg volt, az egész bizonyos, valamint bizonyos az is, hogy a sok fáradozás sikerre vezetett.

Egy polemia jelent meg legutóbb a „Z. és V.”-ben. Polemia, melyhez nekünk tulajdonképen semmi közünk sincs, mert válasz az a „Bácskai Hirlap”-ban a zombori városi tisztújításra vonatkozólag megjelent közleményre. Laptársunk a „Bácskai Hirlap” kétségkívül jogosított a zombori viszonyokról is kritikát mondani, olyat aminőt neki tetszik, nincs azonban joga a zombori

„városi párt” intencióit hitelesen magyarázni, mert azokat — amint megmutatta — nem ismeri. A zombori „városi párt” egyszerűen tiltakozik, hogy bárki is, akit meg nem biz, a nevében kijelentéseket tegyen. Ezzel tehát rendben lennének; ha a „B. H.” a zombori „városi pártról” ír, ezt ő írja s azzal a párt nem azonosítja magát.

Amde a „Z. és V.” nem elégedett meg azzal, hogy a „B. H.”-al polemiába álljon, hanem ezen titulus alatt egyenesen a városi pártot támadja.

Teljesen kompareálunk abban, hogy kitűnő főispánunk Latinovits Pál ellen a „Bácskai Hirlap”-ban ugyyszólván rendszeresen megjelenő támadások, kétségbeesett, de teljesen eredménytelen kísérletei egyeseknek. Ezek azonban annyira se zavarják meg a dolgok rendes menetét, mint ahogy nem lehet vihart támasztani azzal, ha valaki a levegőbe belefúj.

Mi szükség azonban ezzel kapcsolatban a zombori városi pártot, klikk érdekűnek, trafik pártnak, személyes érdekűnek feltüntetni? Mi szükség gyanusítani, amikor ez a párt nyílt, egye-

nes és becsületes magatartást követ mindenben s amikor ez a párt van és lesz olyan erős támasza a városi kormányzat hazafias törekvéseinek, mint a haladó párt.

Hát csak azoknak van joguk szervezeten működni városi ügyekben is, akiket a 3 év előtti politikai viszonyok oly erőteljesen összekapcsoltak, hogy ezen kapcsolatot — nem tagadjuk, okosan és eredményesen — később is fenn tudták tartani? Hát csak ezeknek van joguk befolyásukat érvényesíteni a városi ügyekben? A többinek szétforgácsolva kell maradni? Nem úgy. Azt, amit joga van a haladó párttá szervezetteknek megtenni, joga van a bizottsági tagok többi részének is s ezen jogot elkonfiskálni nem lehet.

Mi a törekvése a városi pártnak? Megmondja a programm. Aláírhatja bármelyik szerb ember is. Nincs abban egy mákszemnyi agresszivitás sem senki ellen, legkevésbé a szerbek ellen. Mindössze erőteljes magyar állásponton áll. De hiszen a haladó párt is mindig megvalósítani törekedett azt ami a magyarság érdekében állott, mondja a

A „BÁCSKA” TÁRCÁJA.

Rege.

A költő lantját verve kérte
Szép, barna kedvesét;
„El ne hagyj leányka engem,
Szivem repedne szét.

A nagyvilág oly kopár vón
S kietlen pusztaság,
Ha éjszemed nem vetné rám
Szerelmes sugarát.”

Igy a költő. És a lányka
Biztatta kedvesen,
Biztatta és elhagyta őt,
Elhagyta hűtelen.

— Én édes hízogő madárkám,
Hallottad ezt a bús regét?
Mert holló a te hajad is
És szemed éjsetét.

Az elvált asszony.

Irta *

Hortoványi Adél két évi boldogtalan, szerencsétlen házasság után elvált a férjétől Petrényi Gyulától. A válást kimondó ítélet

szerint a kis Pista fiú 14 éves koráig apjánál marad. Ez a szigorú ítélet nagy fájdalmat okozott az anyának. Tizennégy évig ne lássam az én édes fiacskámat. Sokáig sirt, végre hosszas könyörgés, rimázkodás után az elvált férj végre beleegyezett abba, hogy a fiút minden héten egyszer, de csak rövid két órára láthassa. A látogatás napja két boldog órát hozott az anyának.

Várta és szép rendbe hozatta fényes lakását. Az arcképeket és apróbb emléktárgyakat eldugta. Attól tartott, hátha a kis Pista oly tárgyakra nézve oly kérdéseket tesz, amelyekre nehéz lenne megfelelni. Dusan terített osonna asztalt állított be a szalonba. A fiú kedves játéka a szönyegen heverték.

Egy szemüveges öreg benne kíséretében megjött a Pista. Édes anyja a keblére ölelte, hosszasan csókolta, majd játszott vele. Negy-kézláb csuszott vele a szönyegen, sok új játékra megtanította, felállította a tekéket és ólomkatonákat, tarka fatömböcskékből házakat, tornyokat épített.

Majd enyelgett a fiával, még birokra

is keltek és engedte magát, hogy Pistike a szönyegre dobja. Közbe-közbe nagyokat nevet, de csakhamar könybe borulnak szeméi, mintha felbő szállna a csillagokra. Át akarja ölelni, ez ellenkezik, de ő erővel összeviessza csókolja.

— Engedj ki a karjaidból, de nagyon rossz vagy! Nem kell a csókod. Haragszom rád!

— Nem illik édes anyádra haragudni — mondja kérő hangon az anya.

— Te nem vagy az én édes anyám. Te csak egy nő vagy!

Mintha ostromsapás érte volna, reszketve halotthalványan kétségbeesve bürögte Adél:

— Oh, csak egy nő vagyok. Ezt mérészelték neked mondani.

— Megmondták.

— A nyomorultak, rosszlelkűek, — kezével homlokához kapott, befogta szeméit és végig dőlt a pamlagon.

Pista nagyon megijedt, odatérdelt anyja elé, összetette kezét és sirva kért bocsánatot és kérte, hogy csókolja, ölelje meg.

— Mari néni mondta ezt, de most már

Z. és V.-ben dr. L. J., minek tehát akkor városi párt s miért hangsúlyozza a magyarság erősödésének szükségességét. Minek? Hát minek a haladó párt? S ha az lehet, miért ne lehetne városi párt is. Ha egyetértene a magyarság erősödésének kérdésében, annál jobb — két zászló alatt lobogtatjuk egyforma lelkesedéssel ezeket az eszméket s ezzel csak a közös ügynek használunk. Hiszen az lenne az ideális állapot, ha közkérdéseknél soha se lenne pártalakulás, hanem mindig mindannyian egyet akarnánk s azt is egyformán akarnánk. Az életben nincs így. S miután nincs így, ne akarjon a haladó párt a párt-szervezkedésből monopoliumot csinálni, hanem engedje meg, hogy mások is tehessek ezt. Keresse azután mindenki a maga igazát a saját módja szerint, keresse egyúttal az érintkezési pontokat, törekedjék a differenciákat a minimumra leszállítani s akkor szent lesz a békeség.

És vajjon mit mutatnak a tények, a legutóbbi városi restauráció? Azt, hogy a városi párt a lehető legkonkiliánsabb módon viselkedett. Tessék megmondani, melyik kívánsága nem teljesült a haladó pártnak, még pedig a legtöbb esetben a városi párt hozzájárulásával. Tessék megmondani, hol gördített akadályokat a városi párt a béke elé? Pedig a városi pártnak lehetett volna még egy és más igen jogos kívánsága. Hol fejtett ki erőszakoskodást a magyarság érdekében, hol akarta nyomni a szerbeket. Sehol. Ez nincs programjában, nincs szándékában.

Káros munkát végez tehát az, aki — csak azért, mert neki talán nem tetszik egy új párt alakulása — ezen párt szándékait meggyanusítja.

A Z. és V. ismert cikkének nagy-

része védekezés az ellen, mintha a haladó párt szerb jellegű és éleztatu párt lenne, védekezés a hazafiatlanság vádja ellen, védekezés az ellen, hogy a haladó pártnak minden tagja szerb lenne s ne lennének ott érdeműs magyarok is! Hát ez a védekezés igen tetszetős. Ámde ez a valódi don Quixott-ei szélmalom harc. Hadakozni, agálni, tűzbe jönni, mikor nincs — támadás. Mikor és hol mondta a városi párt, hogy a haladó párt hazafiatlan fendenciájú? Mikor és hol mondatott, hogy a városi párt ezen haladóparti tendenciák letörésére alakult? Mikor és hol adta ki a jelszót a városi párt, a haladó párt, a szerbek vagy bárki ellen?

A városipárt nem küzd személyek vagy pártok ellen, hanem küzd ő is a város közérdeke és a magyarság erősödése mellett testvéri szeretettel, nem téve különbséget a között, ki a magyar, ki a német, ki a szerb. Hiszen öngyilkosság lenne a 30—40 év előtti állapotokat visszakívánni. Isten mentsen meg minden várost az osztályuralom erőszakjától. Pedig Zomborban ilyen is volt. Hála Istennek, többet nem lesz se az egyik, se a másik faj rovására.

Igaz, hogy kiváló főispánunk, Latinoóits Pál lenne az első, aki a magyarság érdekeit megvédelmezné és meg is fogja védelmezni, ha arra szükség lenne, vagy szükség lesz: miért ne álljon akkor a háta megett egy erős hazafias, „haladó“, „városi“ vagy bármily nevű párt.

Egyébként pedig, gyanúsítás és klikk érdekekkel való vádolás helyett teljes tisztelettel és szeretettel nyújtom baráti jobbjomat a haladó párti dr. L. J.-nak a városi pártból.

Dr. B. E.

Zombor város iskolaszükséglete.*)

Magyarország, a mi édes hazánk, közműveltség tekintetében a műveltebb nyugoti államok mögött áll. A ki ezt be nem látja, az bekötött szemmel jár; a ki be nem vallja, az lehet jó hazafi, de a kényelmesebb utat választja, a népfelémelés nehéz munkájából nem kíván részt; aki pedig belátja és bevallja, lehetetlen, hogy annak lelke mélyén ne égjen a vágy nemzetét a többi nyugoti népekkel egy sorban látni és a maga hatáskörében mindent elkövetni ennek elérésére. És ha az elmaradottság megvan, mi ennek az oka? Hisz a mi egyetemeink is csak úgy képeznek hírneves jogászokat, orvosokat, mérnököket, professzorokat, mint a külföldiek; középiskolánk nem igen maradnak el a külföld hasonnemű intézetei mögött! Ámde egy nemzetet naggyá és erőssé nem ezek teszik, hanem a milliók kvalitása. Ezek a milliók nálunk a leginkább földműveléssel foglalkozók tömege és a műveltségben valamivel magasabban álló iparos- és kereskedő osztály. Amazokat az elemi iskolák nevelik, emezeket a polgári, ipar- és kereskedelmi iskolák. Minél inkább fogy a köznépből az irni-olvasni nem tudók száma, oly arányban lesz az — jó könyvek olvasása által — fogékonyra a jó és szép iránt; amely mértékben művelődik szíve, lelke, oly mértékben hagyja el régi durvaságát s lesz jó vezetés mellett józan, politikailag is érett néppé.

Az elemi népiskolák száma — bár még igen sok község szűkölködik jó elemi iskola nélkül — az utóbbi években rohamosan emelkedik, kvalitásuk egyre javul. Ez iskolák folytonos szá-

*) Előkelő szakfőfőtől vesszük e figyelemreméltó sorokat.

tudom, hogy tévedtem, te vagy az édes jó anyám. Anyám! édes jó mama!

Mama! édes mamám!

Ismétlé e csodás szót, mintha balzsamával a szív vérző sebeit enybiteni akarná. Ez a kedveskedés azonban csak komédia volt, de azért mégis beletlt az anyja ölébe, ráborult szívére, mely erősen dobogott.

Az anya lassan lassan magához jött és mosolyogni próbált, de a köny elfojtotta. Jéghideg ajkkal megcsókolta homlokát. Az után más tárgyra tért át.

— Három hónap alatt megnőttél. Nem sokára karját ajánlhatja fel nekem uram!

Megfésültli az ő izlése szerint, egy finom selyem nyakkendőt tesz fel és egy szép új rubát ad fel rá, majd oda vezeti az állótkörhöz.

— Nézd édes Pistikém, mily szép vagy. A tautid nem tudna úgy felöltöztetni.

— Bizony nem, mamám — feleli ridegen Pista.

— Jőjj, üljünk asztalhoz.

Atmennek az ebédlőbe. A napsugár be-
ragyog, bevilágítja a szobát. Egy rózsabok-
réta és orgonavirág tavaszi illatot áraszt.

— Pisti, amit itt látsz, mind a tied.

— Mind — kérdi.

— Mind, mind. Mivel kezdjtek az uzsonnát?

— Én egy tálacska földieperrel kezdem.

— Igen igen. S azután valami hideg ételt.

— Ez a stüllő pompás.

Esznek.

— Egy pohár jó tokaji bort.

— Vizzel — kérdi Pisti.

— Tisztán — és tölt egy nagy pohárba.

A szíves fogadtatástól Pisti el van ragadtatva és a nem várt alkalmat felhasználva, dupla adagokat visz a szájába, turkál a tányérokban, sóhajt az élvezettől és oly néma mint a hal. Az arcát, az orrát mártással egészen bekente és a pohár bort fenéig kitrítvén, felkiáltott:

— Nagyon kár, hogy te és a papa elváltatok. Te egész helyes, fess mama lennél. Az anya erre hallgat.

— Miért nem békültök ki — kérdi tovább.

Adél összecsucsorítja ajakát, kedvetlen, nyugtalan lett.

— Fiatal létedre nagyon kíváncsi vagy!

— Mit mondasz? — kérdi haraggal.

— Töröld le az arcodat! — inti őt az anyja.

— Ah! (egy asztalkendővel letörli az arcát.)

— Hol fogod a nyarat tölteni?

— Papa megtiltotta, hogy megmondjam.

— Csakugyan?

— Nagyon fél attól, hogy oda találasz jönni. S a Mari tant...

— Őrizd meg titkodat, nem akarom tudni.

A villamos csengő éles hangja megszakítja a beszélgetést. Oda rohan az ajtóhoz, kinyitja. Egy öreg nevelőnő jön be és dörmögő hangon mondja:

— Eljöttem a Pisti urért.

Míg a nevelőnő és Pisti a lépcsőn lehaladnak, az anya leül az íróasztalnál és zokogás közt reszkető kezekkel a következő levelet írja: „Kedves barátom! Jőjj, jőjj gyorsan vizsgálatásomra, bátorítani jőjj és hagyj elfelejteni azt a rossz kölyket.“

Ez a kedves barát volt az, akiért a férje elvált.

poritása s ez által a tulzsufoltság megszüntetése, az ellenőrzés lehetővé tétele, az iskolakötelezettség törvényének szigorubb végrehajtása, mindezek kilátást nyújtanak egy szebb jövő felé.

Sajnos azonban, hogy ezt nem mondhatjuk a második foku iskoláinkról. Ipar- és kereskedelmi iskoláink alig vannak; polgári iskola is kevés. Ezért iparosaink és kereskedőink legnagyobb része elemi iskolai műveltséggel lesznek tanoncokká s majd önállókká a nélkül, hogy a legfontosabb közéleti okiratokat ismernék, a nélkül, hogy szakmájukban a szükséges szakismereteket elsajátították volna. Hogy versenyezhetne hát a mi iparosunk a külfölddel! S ezzel elérkeztem Zombor városának is egy nagy fogyatékoságához, nincs polgári iskolája, nincs ipari szakiskolája, nincs földműves iskolája.

Hogy milyen mélyreható e hiány ilyen nagy városban, a következőkben röviden vázolni fogom.

Városunk intelligenciáját tulnyomó nagy részben az u. n. lateiner osztály képezi; a lakosság zömét pedig a földművesek, kisiparosok és kiskereskedők. Ezen elemek nevelésére szolgáló iskoláink az elemi iskolák, a felső kereskedelmi iskola és az állami főgimnázium. Lássuk röviden, megfelelő és kielégítő intézetek-e ezek Zombor fentemlített néposztályai nevelésére.

A gimnázium tudományos irányú iskola. Célja növendékeinek nem praktikus ismereteket adni, amelyeket ma elsajátítva, holnap készpénzre lehet váltani az életben, hanem célja alapot adni a tudományos továbbképzésnek. Ezen iskolát tehát józanul csak azok látogatják, akik annak sikeres elvégzése után a tudományegyetemre akarnak menni. Aki nem ezen céllal végzi a gimnáziumot, hanem előre megfontolt szándéka a 8 osztály elvégzése vagy pláne sikeres érettségi vizsgálat után hivatalba tlni, az nehéz díjat fizetett kis hivataláért, az ezen célt sokkal könnyebben elérhette volna más uton. Világos ebből, hogy a gimnázium inkább a lateiner osztály iskolája, mert rendszerint ezek akarják gyermekeiket is lateinerekké nevelni s értenek is hozzá, hogy gyermekeiket esetleg munkájukban támogassák; ami természetesen nem zárja ki azt, hogy akár a legalsóbb néprétegekből származó tehetséges ifjak sikerrel végezzék.

A kereskedelmi iskolának praktikus céljai vannak. Ezen iskolatípus könnyebb és jobban felel meg a jövő kereskedőnek vagy kereskedelmi alkalmazottnak és ezerféle kishivatalnoknak. Ez tehát első sorban szakiskola, de a nyújtott képzés által a kisebb igényű hivatalnoknak is lehet iskolája. Azonban

a kereskedelmi iskolának igénybevétele a zombori lakos által nagyon meg van nehezítve, mert ebbe csak egy másik középfajta iskola négy osztályán keresztül lehet jutni. A mi felső kereskedelmi iskolánk olyan tető féle valami, amelynek alsó építménye nincs, amely a levegőben lóg. A természetes alsó épület egy négy osztályú polgári iskola volna, de ilyen Zombornak sajnosan sincsen. Az a zombori lakos, aki fiával kereskedelmi iskolát akar végeztetni, kénytelen tehát a tudományos gimnázium négy alsó osztályát igénybe venni lépcsőnek. Oh mily fárasztó ut ez s milyen sokan törnek le a meredek lépcsőkön! A tehetség hiánya miatt hánynak kell ismételve éveket veszíteni, vagy teljesen visszavonulni, mielőtt a gimnázium IV. osztályát elvégezhetné volna! Pedig ha polgári iskolát járhatott volna az illető, akár félerővel is bizonyára sikerült volna a kereskedelmi iskolához szükséges négy alsó osztályt elvégezni. De legalkalmasabb a polgári iskola azok számára is, akik — gazdák vagy iparosok egyaránt — mielőtt az ekeszarvához vagy a műhelybe térnének, az elemi iskolánál valamivel magasabb képzettséget akartak maguknak szerezni. S ez utóbbi körülmény annál fontosabb, mivel a l o s b b n é p r é t e g e i n k e m e l k e d é s é h e z e z a z e g y e t l e n u t. És valljon, ha Magyarország kulturális elmaradottságáról van szó, nem a z a l s ó b b n é p r é t e g e k e l m a r a d o t t s á g á t k e l l e é r t e n i e l s ő s o r b a n! Hiszen a mi lateinereink átlag nem állanak a műveltebb nyugot mögött, de a miezeink és millióink nem tudnak felemelkedni. A mi iparosaink és kereskedőink is, hát még földműveseink, átlag alig tudnak egy számlát vagy nyugtát becsületesen megírni. De lehet-e ezen csodálkozni, ha nemcsak a falusi, de még a városi lakosság is megfelelő iskolák nélkül szűkölködik. S a magyar állameszmének is nem volna-e az iskola nagyra hivatott apostola!

A polgári iskola fontossága tehát első sorban abban áll, hogy természetes lépcsőjéül szolgálna már meglevő kereskedelmi iskoláknak, de közös iskolája volna a jövő földműves-, ipar- és kereskedelmi osztálynak is. És ez csak a minimális követelmény, mert egy 30,000 lakost számláló alföldi városnak, amelynek zömét a földműves osztály teszi, mulhatlanul szüksége volna oly földműves iskolára, amelybe az elemi iskolából léphetne; továbbá egy alsóbb ipari szakiskolára, például agyag-, fa-, bőr-, építő-, kosárfonó-, csipkeverő-, kötő-, szövő- vagy lakatos ipari szakiskolára.

A mondottakat egybefoglalva: középfajta iskolánk az alsó tagozatban

nincs más, mint az állami főgimnázium négy alsó osztálya, amely azonban szigorubb erkölcsével, tantervével és tudományos módszerével sokkal nagyobb igényekkel lép tanítványai elé, semhogy az alsóbb néprétegek továbbképző iskolája lehessen. Városunknak tehát elsőrendű érdeke különösen az alsóbb néposztályok felemelésére, a kereskedelmi iskola felhasználására, de magyar nemzeti érdekből is egy polgári és valamiféle alsó ipari iskola létesítése. Erre hívjuk fel tisztelt városatyáink figyelmét.

B. A.

A Duna—Tisza csatorna.

(Dr. Balaton Gyula előterjesztése.)

II.

Eltételezve attól, hogy a kereskedelmi osztály, a felső Bácska, Bánát stb. künő terményeit sokkal rövidebb uton és ennél fogva sokkal gyorsabban szállíthatja a központi piacra, miáltal a börzeárak időleges hullámzásának mérhetetlen káraitól szabadulva, kötezeit akkor fedezheti, amikor ezt magára a legalkalmasabbnak tartja — a szállítás az eddigi szállítási módoknál — a már említett okok és a később taglalandó ipari létesítményekből befolyó jövedelmek folytán — feltétlenül olcsóbb is leend, minek következménye az, hogy a magyar gazdasági termények a külföldi silányabb minőségű terményekkel jelentősebben vehetik fel a versenyt, a kereskedőnek zsebében több haszon marad, mi a kereskedelem fellendülését, több üzleti kedvet eredményez, de eltekintve ettől, terményeink — az olcsóbb szállítás következtében — sikeresebben küzdhetnek a külföldnek újabb nyilatkozó agressiv politikája ellen, mert könnyebben bírják el azon védvámok súlyát, melyekkel terményeinket a külföld terhelni tervezi.

Hogy a termények olcsó szállításának minél szélesebb tér biztosítandó, ez egyik sokszor hangoztatott és elvitázhatlan nemzetgazdasági elv. Már pedig kétséget nem szenved, hogy a tervezett csatornának budapest—szabadka—öbesei vonala körülbelül két vagy három annyi helyet von be hatáskörébe, mint akár a budapest—csongrádi, akár budapest—szegedi tervezet.

De egyik legfontosabb érdek, mely kielégítésre vár, a tervezett csatornának azon feladata, melylyel az ipari érdekeket szolgálja van hivatva.

Egyebet nem olvashatunk ugy a szak-, mint a politikai lapok hasábjain, hogy iparunk nincs és e panaszok elegikus hangjai a nem létező honi ipar mellőzésével vetik szemünkre a külföldi ipar pártolásának egyidejűleges vádjával.

De hiszen meg vannak feltételei nálunk az ipar fejlődésének? Sajnos, ezen kérdésre tagadó választ kell adnunk, mivel industriára nevelt nemzedékünk nincs s nem is lesz addig, míg az ipartelepek létesítésére szükséges olcsó vizierőt az állam rendelkezésre nem adja.

Elszorul a lelke a honi utazónak, midőn a hatalmas Németországot keresztül szelő Rajna partján épült ipartelepek kéményerdeit szemléli; midőn Hollandia hatalmas ipari központjainak okai felől tudakozódik s megnyeri tudakozódásának eredményeként a vízhasznosítás hatalmas eszméjét.

A mi népünk — mint ezt már több ízben hangoztatni szerencsém volt — legna-

gyobb részben csaknem 90 % -ban kisbirtokos, földmivelő, napszámos, cseléd, oly foglalkozásu, mely a kézi földmives munkára van leginkább utalva.

Ezen földmives munka azonban csak az év egy részét veszi igénybe, míg az év többi idejében ezen szorgalmas munkáselem kereseti forrás hiányában van s ez idő alatt nemesak hogy feléli nehéz munkájának hozamát, de sőt nagyszámu családjánál hiányzik az élelem és családjával együtt éheznek.

Ennek sajnos következménye a rohamos léptekkel haladó eladósodás, végelszegényedés, nyomor és a nyomor szülőtte: a szaporodó büntettek, az elégedetlenség a fenálló társadalmi renddel szemben s az ijesztő, szinte népvándorlási jelleget öltött kivándorlás a haza földjéről azon célból, hogy munkát s így keresetforrást leljen a munkás Amerikában, mert a kenyeret nyújtó munka nem áll rendelkezésére az ösök vérével öntözött haza földjén.

Ezen elszomorító tényeknek pedig egyedüli oka, hogy népünknek a földmivelésen kívül más keresetforrása nincs.

Uj kereseti ágakat kell tehát teremteni népünknek, olyanokat, melyek a földmiveléstől szabadon hagyott idejében adnak neki munkás foglalkozást.

Erre pedig kínálkozó alkalmul szolgál az építendő esatorna mentén létesítendő ipartelepek, amennyiben felhasználható lenne a esatorna turbináinak vízereje, a nyers terményeket feldolgozó papír, répacukor, kenderfonó, textil, seiyemgombolító, szalag, konzerv, fűrés, keményítő stb. gyárak gépeinek hajtására, amely gyárak munkatermeiben nemesak a felnöttek, de a család 14—16 éves gyermekei is testi és szellemi képességüknek megfelelő foglalkozást nyerhetnének.

Az ily gyárak a felhasznált vizierőért természetesen bizonyos díjat fizetnének a esatorna létesítési és tartási költségének törlesztésére, mely díjak összege természetesen annál nagyobb összegre rugna, valamint a esatorna maga annál intenzívebben szolgálna az ipari, közgazdasági és kereskedelmi, szóval nemzetgazdasági érdekeinket, szolgálna gyógyító írul a szociális bajoknak, mentől kiterjedtebb az érdekkör, melyet magához láncol. Már pedig kétségtelen, hogy az általunk létesíteni szándékolt budapest—szabadka—óbecsei vonal sokkal hosszabb, mint a másik említett tervnek bármelyike s így sokkal több érdeket van hivatalva kielégíteni.

Ezekben voltam bátor röviden a budapest—szabadka—óbecsei esatorna tervezetnek a másik két alternatív irány feletti elsőseget előtárni, kérve létezésünk érdekében az elől tisztelt Cimet, hogy hathatós befolyását a nagyméltóságú kereskedelmi m. kir. miniszter urnál érvényesíteni sziveskedjék.

„Concordia pravae res crescunt, discordia maxime etiam dilabuntur“ mondja a klasszikus történetíró és ha nméltóságú keresk. m. kir. miniszter ur a tömegesen beérkező apró kérévények halmazából a közóhajt, az országos közérdeket megismeri, nem lehet kétségünk az iránt, hogy ezen országos fontosságú általunk óhajtott esatornaterv mielőbb a megvalósulás stádiumába jut.

Soós bíró tragédiájához.

Lázás kíváncsisággal, összeszorult szívvel lestük a bírt, az ítéletet. S ez egyszer nem a pikantéria vonta magára figyelmünket és érdeklődésünket, hanem a tragikum, a genie tragikuma. Mert van abban pikantéria

is, mikor a bíró, ki annyiszor subogtatta meg igazságosztó kezével a jog pallosát, odakerült a gonoszok, a bűnösök helyére, a vádlottak padjára s a ráolvasott bűn ellen azzal a tudományval védekeznek, mit nem Justicia könyveiből, hanem a vádlottak taktikájából sajátított el. Am ebben a milióban elveszti hatását a pikantéria; lelkünket teljesen átfogja, betölti a fekete árny, a tragikum.

Soós bíró tragédiája végzet-tragédia. Soós nem küzdő hős, ki szembe szállott viharokkal, veszélyekkel s pályája tövises, rögös utain megküzdött harcban dicsőségesen bukott el; Soós amolyan gyöngé médium, akit lángesze arra a pályára vitt, melynek megfutásához elég ereje nem volt. Bukását nem a küzdő erő, hanem a megalkuvó gyöngéség okozta.

Gyöngé volt még a bukásában is. A vizbefulók szalmaszálába, a tolvajok mentességébe kapaszkodott: tagadott, végig tagadott. Igaz, nem úgy, ahogy az apró tolvajok szoktak: ügyetlentül; úgy, ahogy a gyakorlott, nagystílt tolvajok tagadnak: ügyesen, logikusan. Pedig Soós nem bűnös típus, miként vádlottárs; Soós alkalmi bűnös, akinek lelkében bizonyára hosszú ingadozás után huzta le a súlyos motívum, a nélkülözés ellen mentő eszközzel kínálkozó nyereség a bűnnek erkölcsi érzéssel gyöngén ellensúlyozott serpenyőjét. Az ő tagadása nem is fakad egy forrásból a vádlottárs tagadásával. Schwarzról a cinizmus beszél, Soósból a kétségbeesés. A Schwarz védekezésének lélektani sablonja az üzleti alku. „Minél többet tudok lealkudni, annál több a hasznom; de ha nem lehet alkudni, veszek annyiért, amennyit az áru megér.“ — Soós védelmének nem ez az üzleties okoskodás az indoka; Soósnak mindegy, hogy egy napot vagy öt esztendőt rónak rá; öt nem a büntetés nyomja, hanem a bűn, ő nem a büntetési tételt akarja leszállítani, hanem a bünt akarja elhárítani magától.

Ami sikertült Soósnak a laikus közönséggel szemben, az nem sikerült az ítélő bírósággal szemben. A közönség hitt a megféléredett, testben, lélekben megtört ember erélylyel hangoztatott ártatlanságában, a bíróság nem. Sőt talán a tömeg sem annyira a vádlott büntelenségében, mint inkább az ügyes védelem folytán felmentésében bizott. A tömeg azt mondta: Föl fogják menteni, mert én is fölmenteném. Am a tömeg felmentő ítéletéhez sem a vádlott jogi törvény szerint való büntelensége az ok, hanem az, hogy a laikus tudatában a jogi törvény vegyül a társadalmi és valláserkölcsi törvényvel s ítélete e háromnak sokszor ellentétes hatása alatt alakul meg. Soós bűnösségét tisztán megállapítja a közönség jogérzete; de a büntetéstől mentesíti a társadalmi törvény, amely igen gyakran igazolja a bünt, ha bizonyos fokú kényszer folytán a társadalom által megkövetelt, de egyenes uton meg nem szerzhető eszközök szerzési módja és mentesíti a valláserkölcsi törvény, amely megbocsát annak a bűnösnek, akit megtört a bűn belső súlya s megtisztított a bűnbánat. Ezekhez a motívumokhoz járul még az egyetemes emberi érzés, a szánalom, mely mint a szinpadi drámánál, az élet tragédiáiban is fellép a hős bukása nyomán.

Más motívumokon épül fel azonban az ítélet a szakemberek, a bírák lelkében. Az emberek azt hitték, hogy azok az indítékok, amelyek a közvéleményben a vádlott mellett döntöttek, teljes méltánylást fognak nyerni a bíráknál is, mert hisz ezeknek kell leg-

jobban átérzeniük ama nyomás súlyát, melyet a társadalmi állásuk tekintélyének s követelményeinek meg nem felelő javadalmazás gyakorolni tud s az adott esetben vádlottat a bűnre kényszerít. Am ez a szempont a bíróság eljárásánál s az ítékezésben nem került előtérbe. Az elnöknek végig animozitásra valló magatartása az eljárás folyamán s a drákói szigorúság az ítéletben — mely szinte megdöbbentette a nagyközönséget — más tényezők hatásáról tanuskodik. Az eljárásból és az ítéletből megállapítható, hogy a bírák szorosán a törvény bettíhez tartották magukat s amennyiben a törvény szellemétől eltértek, ezt nem a vádlott érdekében, hanem érdeke ellenére tették. Hogy eltértek s ezért tértek el, kitűnik az ítélet indokolásából, hol súlyosító körülménynek van megállapítva az, hogy a vádlott bűne az igazságszolgáltatásba vetett hitet megrendítette s a bírói kart meggyalázta. Ezt a körülményt súlyosítónak nem a bírák objektív bírálata, hanem sértett önérzete, talán már hiúsága minősítette, mert amikor a törvény külön intézkedik és súlyosabb szankcióval látja el a bírák részéről történő visszaéléseket, ezt ép a bírák által külön kiemelt és beszámított körülményekre való tekintettel teszi s ezeknek a körülményeknek külön beszámítása a non bis in idem elvét sérti. S bizony, nem is annak a bírói karnak a meggyalázását s az általa szolgáltatott igazságba vetett hit megrendítését bosszulják meg az ítélő bírák, amelynek Soós volt a tagja, hanem azért, amelynek ők a tagjai.

De én felvetem már most azt a kérdést: vajjon Soós bíró bűne leszállítja-e egyáltalában a magyar bírói kar tekintélyét? Vajjon e bűn következtében semmisséggé foszlik-e széjjel a magyar bíróságok igazságszolgáltatásba vetett bizodalunk s az ideál, mit bíráink sziklaszilárd, megközelíthetetlen pártatlanságáról alkottunk? Én azt tartom, hogy nem. Elvégre gyöngé emberek, bűnös emberek minden körben és minden testületben akadhatnak s ha Soós bíró egy bíró és nem a bíró, ha Soós kivétel, ritkán, szórványosan előforduló kivétel — amint hogy az is — akkor az ő bűne a magyar bírói kar erkölcsi integritására visszahatással nincs. Judás nem teszi kevésbbé szentekké az apostolokat.

S vajjon a tulszigoru büntetés emelése a leszállítottak hitt erkölcsi színvonalat? Ismét nemmel kell felelnem. A bíró erkölcsi ereje a tiszta, objektív, bekötött szemű igazság. Az ítélő bíróság az indokolásnak idéztem helyén beismeri, hogy az ítélet meghozatalánál szubjektív okok is vezették.

A közönség — említettem már — megdöbbenve fogadta az ítéletet. A tárgyalás pillanatnyi impressziói nyomán kialakult az a felfogás, hogy a vádlott nem annyira bűnös, mint inkább szerencsétlen ember. „Soósnak pechje volt — mondogatták — azért büntették, amit igen számosan követnek el olyanok, kiknek csak a szerencsésük nagyobb bűnök eltitkolásában.“ — Engem ez az okoskodás döbbenett meg. S eszembe jutott, hogy ezt a közönséget már láttam, hallottam valahol.

Akkor, mikor a franciák divatos drámaírójának, Briouxnek, leghatásosabb drámáját, a Vörös talárt, először játszották a budapesti Nemzeti Színházban. Idegfeszítő, hatalmas jelenetek következtek egymásra; égő szenvedélyek félelmetes tusával csaptak össze. S a première közönsége lelkes tapsviharral honorálta az író s színészek művészetét. — Engem hidegen hagyott a darab, mert nem

tudtam hiini benne. Mert nálunk a Vörös talár torzképek láncolata elejétől végeig tiszta hazugság. Hatni, lelkesíteni, hevíteni pedig még a legművészebb hazugság is csak azt tudja, aki nem tud a dolgok lényegébe hatolni s igazságnak tekinti a leghazugabbat is. És ép ezt tette az az akkori és ez a mostani közönség.

Mert a mi bíránk jelvénye nem a Vörös talár, hanem a fehér lélek. Gallusz.

H i r e k.

Frigyes kir. herceg Bélyén. Pécsről jelentik, hogy Frigyes kir. herceg családjának több tagjával tegnapelőtt odaérkezett s onnan az egész társaság fogatokon Kőrisedőre kocsizott. A főhercegi család több napig fog szomszédunkban tartózkodni.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter Kührner Ignác zombolyai járásbírói irnokot a zombori királyi törvényszékhez segédtelevkönyvvezetővé nevezte ki.

Kinevezés. Rajcsich Károly városi számvevő lemondásával megütrült számvevői állásra, Latinovits Pál főispán Schréter Károly pénzügyi számtisztet nevezte ki.

A temesvári szerb püspök. A hivatalos lap legutolsó száma közli, hogy a király jóváhagyta Letics György dr. görög keleti szerb érseki udvari arkimandritának és teológiai tanárnak a karlócai görög keleti szerb püspökké történt megválasztását. Letics György holnap Bécsbe utazik, hogy letegye az esküt a király kezébe. Beiktatása Temesvárott március közepé felé lesz.

Lyceumi előadások. Prokopy Imre tanár holnap fejezi be ciklusát a francia naturalista írókról. Legutóbb hétfőn és szerdán tartott előadást két kiváló francia íróról, Flaubert-ről és Zoláról. Az előadásokat mindvégig előkelő közönség hallgatta s minden alkalommal lelkes tapsal honorálta az előadót. A ciklus befejeztével részletesen fogjuk ismertetni a szellemes előadónak egész témáját.

Városi közgyűlés. Városunk törvényhatósági bizottsága f. hó 27-én d. e. 10 órakor közgyűlést tart. Ezen közgyűlés tárgyai: Bikar Vazul városi adópenztárnok kérvénye nyugdíjaztatása iránt. A városi számvevőség előterjesztése Valter Nándor volt városi tanácsnok, Poeskay Sándor volt városi tisztii ügyész, Moits Sándor volt városi földadónyilvántartó, Vuits György volt városi mértékhatóság, Prótits Lázár volt városi negyedmester, Gyuricskovits György volt városi negyedmester, Pekánovits Sándor volt városi negyedmester nyugdíjának megállapítása iránt. — Ugyanannak előterjesztése Pestalits József volt városi negyedmester végkielégítése és ezzel kapcsolatosan Pestalits József negyedmester kérvénye nyugdíj jogosultságának megállapítása iránt. Thurszky Jenő városi rendőrfőkapitány kérvénye 2 havi szabadságidő engedélyezése iránt. — Polgármester előterjesztése az esküdtbírói összejáró s bizalmi férfiak megválasztása iránt.

25 éves jubileum. A gombosi állomás és kompátkelési alkalmazottak f. hó 20-án ünnepelték közszeretetlen álló főnököknek Hernádi Marton főellenőr-, állomás főnököknek, állomásfőnöki és Gomboson való tartózkodásának 25 éves jubileumát. Az ünnepély délelőtt 11 órakor folyt le, melyen az állomás, továbbá a kompszemélyzet egy szónoka üdvözölte az ünnepeltet, melyek után átnyújtották az összes alkalmazottak ajándékát: egy értékes serleget. Az iskolás gyermekek nevében, kiknek gondnoka Cziráky Gyula lelkész, hitoktató mondott beszédet. Este 100 terítéktől bankett volt, melyen végösszege sem volt a felköszöntőknek. Felköszöntőt mondottak: a szegedi üzletvezetőség nevében Polgár Péter felügyelő, a zombori tanári kar nevében Rác Soma, Gombos község nevében Berecz Károly jegyző s még igen sokan. Láczy Jenő szegedi mérnök igen sikerült humoros verset írt, magasztalván Hernádi Marton érdemeit. Hogy mennyire jó hangulat uralkodott, mutatja az, hogy a vendégek jó része csak másnap este oszlott széjjel.

Helyreigazítás. Lapunk mult számában a városi tisztújításról szóló tudósításunkban hibásan lett a tiszteletbeli kinevezések azon része kiszedve, mely az orvosokról szólt. Saját hibánkon kívül becsusztott tévedést ezennel azzal rektifikáljuk, hogy a referátóban megnevezett urak nem városi orvosokká, hanem *tb. városi főorvosokká* nevezettek ki Latinovits Pál főispán által.

A sorozás újabb elhalasztása és a póttartalékosok. A honvédelmi miniszter megint elhalasztotta a sorozásokat. Az újabb halasztó rendeletben foglalt egyik terv szerint 1904. évi március hó 21-től április 30-ig, — a másik terv szerint 1904. április hó 6-tól május 10-ig terjedő időszakban lesz foganatosítandó a sorozás. Az új halasztás szomorú a most szolgáló póttartalékosokra, mert azt jelenti, hogy szolgálataikat az obstrukció miatt megint meghosszabbítják. A póttartalékosoknak ezen kivételes szolgálattételért, a tényleges szolgálathoz 28 napon túl töltött idő két fegyvergyakorlatnak fog beszámíttatni. Ha a szolgálat 2 hónapra terjed, az illetők még a harmadik fegyvergyakorlat alól is mentesek lesznek. 2 hónapnál túl terjedő időért nekik az összes öt fegyvergyakorlatot el fogják engedni. Ez oly kedvezmény, melyért minden póttartalékos szívesebben le fogja róni ezen törvénytábla kötelezettségét, legalább ha felszabadul, nincs kitéve többé annak az eshetőségnek, hogy fegyvergyakorlatra való behívás miatt állását elveszítse, a mint ez számos esetben megtörténik.

Perczel Miklós betegsége. Bajáról jelentik, hogy id. Perczel Miklós nyug. főispán, a szabadságharc érdemes bajnoka hónapok óta súlyos betegen fekszik bajai lakásán. A bajai társadalom, melynek legvitálisabb érdekeért, a baja—bátaszéki áthidalásért oly lelkesen szállt sikra az agg főispán, aggodalommal várja Perczel Miklós állapotának javulását.

A bácsmezei orvosszövetség évi jelentése. A napokban jutott kezünkbe az a Bacs-Bodrog vármegyei orvosszövetség évi jelentése, amely a legfényesebben mutatja, hogy ezen csak néhány éves intézmény gyökeret vert, minden tekintetben bevált és teljesen életképes. Az orvosszövetség alapszabályában lefektetett elvek szigorú szemmel tartásával működik és működött az elmúlt esztendőben is. A modern orvos ethika fejlesztésén, növelésén és öregbítésén kívül főleg arra törekszik a szövetség, hogy az orvosok tekintélyét emelje és anyagi érdekeit közös erővel mindenütt előmozdítsa és ott, ahol kell, megvédje. A lettint század utolsó két évtizedében valóságos dekadencia volt észlelhető az orvosok tekintélyében és társadalmi állásában. Merő képtelenségnek látszik, hogy ugyanazon időben, mikor az orvosi tudomány bámulatos tempóban haladt előre és ért el soha sem remélt magas fokot, ugyanakkor kellett észlelnünk az orvosi presztizs mind mélyebbre hanyatlását. Csak a legutolsó esztendőben jutott az orvosi kar — mint kar — annak a tudatára és látott hozzá az okok kifürkészésével ennek a megakasztásához. Az elnökség arról számol be, hogy az elmúlt évben miképpen munkálkodott ezen cél érdekében. Nem fogunk a jelentés részletkérdéseire kiterjeszkedni, hanem csak rámutatunk, hogy a szövetség nem engedte az esztendőt feje fölött tétlenül elroppanni, hanem derekasan dolgozott a bácsmezei orvosi kar érdekében éppen úgy, mint a nagyközönség érdekében. A közérdek szolgálatának fényes bizonyossága, hogy tanulmány tárgyává teszi: a bácsmezei tejszövetkezetek hygienikus viszonyait, vármegyének népességének táplálkozási és lakásviszonyait, tífóvész szanatórium alkotását megyénkben stb. De csak természetes, hogy anyagi érdekeinek előmozdítására is mindent elkövet és elkövetett 1903-ban, itt csak a nyugdíjintézménynek végre valahára való megalkotására utalunk, mert messze vezetne ezen a téren kifejtett tevékenységét részletezni, azért csak még arra szorítkozunk, hogy elismerjük azt a tényt, hogy kivívta magának az orvosszövetség azt a helyet, melyet intelligenciájánál fogva meg is érdemelt és maguk az orvosok

el fogják ismeri, hogy a vezetés az ügybuzgó dr. Pertschy Ferenc elnök és a fáradhatlan agilis dr. Rényi József titkár kezében nagyon jó helyen van. Ego.

Sorshuzás. A zombori járás hadkötelesei kedden huztak sorsot a bekövetkezendő sorozáshoz. A sorshuzásra nagyszámú hadköteles jelentkezett s azt Jeisel Henrik tb. főszolgabíró tartotta.

Színészet Bajmokon. Zoltán Gyula uagyszombati színigazgató társulatával jövő hónapban Bajmokra érkezik, ahol egy 12 előadásra szóló bérletet nyit. Műsorát a fővárosi színházak legújabb sikert aratott darabjai fogják képezni. A megnyitó előadás kedden, március hó 1-én lesz. Az előleges jelentés szerint tarsulata a következő tagokból van szervezve: Zoltánné Juliska drámai és társalgási szende, Molnár Eszti és Kőrösi Valér énekesnők, H. Bakó Mari anyaszínésznő, Farkas Adél szubrett, Majorosházi Etel komika, Borsódi Páli naiva, Béres Gizi segéd-énekesnő, Zoltán Gyula hős és jellemszínész, Lomniczi Béla komikus, Kiss Sándor és Szitai László énekesek, Makai Elemér op. buffó, Hegyesi László és Szimenfah Gyula hősszerelemesek, Jari János drámai apa, Németh Kálmán komikus, öt nő, öt férfi tagból álló kar. N. Török Margit karnagy.

Átköltöző iparosok iparigazolványa. Milyen értéke van az iparigazolványnak, országos e vagy lakóhelyhez kötött? Fontos kérdés az egyik községből a másikba most meglehetősen gyakran költöző iparosok szempontjából. Az ipartörvény értelmében az iparigazolvány egy iparhatósági területre, járásra, városra illetve fővárosi kerületre szól. Ha tehát az iparos más iparhatósági területre tartozó községbe költözik át, új iparigazolványt kell váltania. De ha községesítéshez kötött iparról van szó, a községesítést az új iparhatóságnál nem kell igazolni, mert — mint a „Vállalkozók és Iparosok Lapja“ írja — a régi iparigazolvány a községesítést is igazolja.

Visszaélés az Emke nevével. Az erdélyi magyar közművelődési egyesület egy osztrák kaszagyáros rut visszaélését közli, melylyel a magyar iparnak sokat árt. A „Frauz de Palul Schröckenfux in Rossleiten bei Windisgarsten“ osztrák cég a jelzett egyesület tudta és beleegyezése nélkül E. M. K. E. jelzéssel kaszákat hozott forgalomba, melyek mint magyar ipari termékek kiútatnak a kereskedésekben. Az Emke most tiltakozik ezen, az egyesület céljával ellentétes eljárás ellen, amikor épp az a cél, hogy a magyar gyártmányok pártolása mozdíttassék elő és éppen ezért figyelmezteti a kereskedőket és a fogyasztó közönséget a gyár rut üzelmére.

Tenyészállatértékesítés. A magyar mezőgazdák szövetsége egy tenyészállatértékesítő osztályt létesített, melynek feladata lesz a hazai megbízható tenyészetek nyilvántartása és az ivadékok állandó elhelyezése; az új tenyészetek alakításához, meglévő állatállományok felrészítéséhez szükséges tenyészanyag importja, nemkülönben az esetleg mutatózó tenyészállat feleslegek export útján való eredményes értékesítésének szervezése. Ezen új vállalkozást, mely nagy hézagot pótol az állatértékesítés terén, a földművelésügyi kormány a legmelegebben karolta fel és nemcsak támogatását helyezte kilaításba, hanem Sierban János orsz. tejjgazdasági felügyelőt küldötte ki, a szövetséget pedig Pirkner János osztálytanácsost, orsz. állattenyésztési főfelügyelőt kérte fel a felügyeletre. A magyar mezőgazdák szövetsége felajánlja szolgálatait a gazdaközönségnek úgy tanácsadás, mint megbízások teljesítésére nézve. (B.-B. vm. gazd. egyes.)

Egy hónapig ingyen. A kiltűnően szerkesztett és már is közkedveltségű „Az Ujság“ politikai napilap kiadóhivatala bárkinnek márciusban ingyen küldi meg a lapot, aki az előfizetési összeget, ha csak egy hónapra is, április hó 1-től számítva már most beküldi a kiadóhivatalhoz és megküldi minden előfizetőnek Mikszáth: „Az én kortársaim“ című gyönyörű albumát husvétii ajándékképp, aki a lapot félévi kötelezettséggel akár negyedévenként, akár havonként előfizeti. „Az

Ujság"-ot Gajári Ödön szerkeszti Herceg Ferenc, Kozma Andor, Kóbor Tamás, Kenedi Géza és Mikszáth Kálmán főmunkatársak közreműködésével „Az Ujság” lapunk mai számában foglalt hirdetésére felhívjuk t. olvasóink szives figyelmét. 3-2

Az ókanizsai rablógylkosok letartóztatása.

Mi is közöltük azt a rémes gyilkosságot, melynek színhelye az ókanizsai csárda volt. Napokon át lázasan folytatták a nyomozást a tettesek után, míg nem az éjszaka Sarnyai Lukács gyilkosait Bakota Ferenc ókanizsai és Velicskov Milivoj bácsmartonosi rendőrvetők letartóztatták Bácsmartonoson s be is hozták Szabadkára, ahol most az ügyészség fogházában vannak.

A gyilkosok Dimovics Miklós és fia Dimovics Ferenc, mindketten szabadkai illetőségűek. Megtalálták náluk hiánynélkül az elrabolt 2800 koronát is.

A nyomozás részleteiről a következőket sikerült megtudni: A gyilkossággal kóbor cigányokat gyanúsítottak s a legelső gyanú Dimovics Miklósné kuruzsló cigányasszony ellen fordult. A vállatára fokott cigányasszony a következőket vallotta:

A zentai országuton meggyilkolt Sarnyai Lukács földbirtokost ő beszélte rá, hogy a takarékpénztárból 2800 koronát magához vegyen.

Sarnyai Lukács betekkel ez előtt került a kuruzsló cigányasszony hálójába. A cigányasszony jól tudta, hogy Sarnyai Lukács, bárba tehetős gazdaember, nagyon éhes a földre. Egy alkalommal akkor kereste fel tanyáján Sarnyait, amikor ez egészen egyedül volt odabaza.

— Mit busul gazd' uram? Látom, hogy szomorkodik. Én tudnék a kelmed baján segíteni. Kelmednek száz láncc földre van szüksége. Ha én akarom: a semmiből idevarázslom mind a száz láncc földet.

Addig beszélt a cigányasszony, míg Sarnyai elhitte minden hazugságát. Napokig járt a tanyájára a cigányasszony, mindenféle bókusz-pókuszokat csinálva. Végre aztán előállt a nem szokatlan kívánsággal, hogy a táltosoknak meg a lidérceknek pénzre van szükségük. Néhány száz forintra; de hát az nem sok száz láncc földért.

Sarnyai Lukács annyira hitt a babonában, hogy fősvénysége dacára bement az ókanizsai takarékpénztárba és 2800 koronát vett magához. Késő este hajtattott hazafelé a zentai országuton, hogy a pénzt átadja Dibovics Miklósnénak. De nem jutott haza a tanyájára, mivel — mint ismeretes — meggyilkolták az országuton és kirabolták.

Dibovicsné csupán annyit vallott, hogy ő rábeszélte Sarnyait a pénz fölvételeire, de ő nem akarta megnyilkoltatni, ő egyszerűen be akarta csapni. Bizonyos azonban, hogy Dibovicsné a nagyobb büntetés elkerülése végett akart egy kisebb büntetést bevallani, hogy így a töredelmes bűnös látszatát keltse és a nyomozókat megtéveszse, ami azonban nem sikerült neki.

Szerkesztői üzenetek.

D. A. Gajdobra. Tudósításunkban utána neztünk a dolognak s tényleg bibásan lett közölve, ami a nagy anyagalmaznál nem is csodálatos. Mi nem tartjuk oly nagy fontosságúnak az ügyet, hogy azzal külön foglalkozzunk s azért az ön megnyugtására ide írtatjuk: hogy a szóban forgó képviselő-testületi határozat a folyó hó 18-án tartott vármegyei közgyűlésen alaki hiányok folytán megsemmisített. Ha ezzel a község békéje helyreáll, annak nagyon fogunk örülni!!!

Tudósító Bajmok. Miután szabályainkkal nem egyeztethető össze az, hogy tudósítóink ugyanazon tudósítást helybeli lapoknak egyidejűleg megküldjék, azért kérjük, hogy a jövőben csakis lapunkkal tessék az összeköttetést fenntartani. Ellenkező esetben — bár sajnálattal — nem reflektálhatunk szolgálataira és a tiszteletpéldányt beszüntetjük.

HIRDETÉSEK.

Konyovits-utca 348. sz. a. egy 3 szobából, honyha, pince, éléskamra, csukott folyosóból és nagy fáskamrából, továbbá 2 kertből álló ház örök áron eladó, esetleg május 1-ére bérbeadandó.

Értekezni lehet a rendőr-főkapitánynál. 3-1

715. szám. 1904.

Pályázati hirdetmény.

A Zsablya községnél türesedésben lévő s havi utólagos részletekben esedékes 360 korona évi fizetéssel javadalmazott községi epreskertészi állásra pályázni kívánók ezennel felhivatnak, hogy képesítési és eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonyítványaikkal fellezrelt kérvényeiket f. évi március 10-ig a községi előljárásnál nyújtsák be.

A szerb nyelv tudása megkívánatik. Zsablya, 1904. február hó 18-án,

2-1

Községi előljárók.

332. szám. 1904.

Árlejtési hirdetmény.

Bácsordas (Karavukova) község előljárása részéről közhírré tétetik, hogy a község mint erkölcsi testület Bács-Bodrog vármegye törvényhatósági bizottsága által 1903. évi június hó 30-án 13863/1903. szám alatt jóváhagyott terv és költségvetés alapján 4752 korona 11 fillér költséggel egy járványkórház és hullaházat épített, mely építési munkálatnak biztosítására az árverési határnapot folyó évi március hó 6-ik napjának (vasárnap) délelőtt 9 órára Karavukova községházához tűzetik ki.

Felhivatnak mindazok, kik ezen építési munkálatot elnyerni óhajtják, hogy 10% bánatpénzzel ellátva a meghatározott helyen és időben jelenjenek meg.

A terv, költségvetés és árverési feltételek a hivatalos órák alatt a jegyzői irodában megtekinthetők.

Bácsordas (Karavukova), 1904. évi február hó 22-én.

2-1

Községi előljáráóság.

Hirdetmény.

A „Szóntai Takarékos és Segély-Egylet” mint szövetkezet felszámolás alatt című cég ezennel tudtul adja, hogy a felszámolást az e lapban kitett harmadszori hirdetéstől számított hat hó alatt fogja teljesíteni.

Felszólítjuk tehát a t. c. részvényeseket, hogy amennyiben követelésük lenne a szövetkezettel szemben, azt ezen időn belül annál is inkább érvényesítsék, miután a határidő leteltével, semminemű követelés nem folyósítható.

Szónta, 1904. évi február 14-én.

Orbán György, Augsburgi József,

könyvelő.

3-3

igazgató.

Árlejtési hirdetmény.

Alulírott hitközségi elnök ezennel közhírré teszi, hogy a Bácsstopolyán építendő és 220,857 korona 87 fillérre előirányzott róm. kath. templom építési munkálatainak biztosítása céljából f. évi március hó 15-én délután 4 órakor a plébánia hivatalos helyiségében versenytárgyalás fog tartatni.

A versenytárgyaláson minden magyar honos róm. kath. okleveles építőmester részt vehet, ha 11,000 korona bánatpénzt tesz le, illetve csatol ajánlatához készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban.

A lepecsételt zárt ajánlatok legkésőbb a versenytárgyalás megkezdése előtt alulírott hitközségi elnöknek adandók át.

Később érkező vagy az árlejtési feltételeknek meg nem felelő ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az építésre vonatkozó mindennemű felvilágosítások alulírott hitközségi elnöktől nyerhetők, kinél is a tervezet, az előirányzat és a feltételek a hivatalos órákban bármikor megtekinthetők.

Bácsstopolya, 1904. február hó 18.

LIPPAY IMRE,

2-2

plébános és hitközségi elnök.

782. szám.

1904.

Gabonaeladási hirdetmény.

Az apatini m. kir. erdőhivatal irodájában 1904. évi március hó 10-én délelőtt 9 órakor megkezdendő nyilvános árverésen az alább felsorolt gabonaműek felsőbb jóvábagyás fentartása mellett eladatni fognak.

Zárt írásbeli ajánlatok egy korona bélyegjeggyel és 10% bánatpénzzel ellátva, kellően címezve a tárgyaló bizottságnál a szóbeli verseny megkezdése előtt beadhatók, ezek azonban csak azon esetben fognak tekintetbe vétetni, ha azokban a felajánlott összeg minden egyes tárgyra vagy részletre, külön-külön kitéve és tisztán olvasható szám és betűkkel kiírva van és határozottan kijelentetik, miszerint ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti.

Távirati, utó, feltételes, olvashatlan, vagy az előbbieket szerint hiányosan kiállított írásbeli ajánlatok el nem fogadhatók és fentartja magának a kincstár az a jogát, hogy a tett ajánlatok között szabadon választbasson.

Az árverési és szerződési feltételek előlegesen is az alulírt erdőhivatalnál és az illető erdőgondnokságoknál a szokásos hivatalos órákban betekintheők.

I Tiszta buza.

1. Az apatini magtárban 184 q.
2. A monostorszegi magtárban 44 q.

II. Kétszeres buza.

3. A monostorszegi magtárban 44 q.

III Zab.

4. Az apatini magtárban 300 q.
5. A monostorszegi magtárban 584 q.

IV. Bab.

6. A monostorszegi magtárban 50 q.
7. A doroszlói magtárban 13 q.

V. Csöves kukorica.

8. Az apatini görében 508 q.
9. A doroszlói görében 470 q.
10. A palánkai görében 580 q.
11. A bezdán kozorai görében 599 q.

Kikiáltási árak: az első ajánlatok. Budapest, 1904. február hó 18-án.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

A „Zombori Export-Gőzmalom“

t. c. részvényesei tisztelettel meghívataknak a folyó évi március hó 6-án, vasárnap d e. 10 órakor a vállalat irodahelyiségében tartandó

X-ik évi rendes közgyűlésre.

Napirend:

1. Két részvényes megválasztása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére.
2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelő-bizottság évi jelentése, az 1903. évi mérleg jóváhagyása, a nyereség hováfordítása s a felmentvény megadása.
3. A felügyelő-bizottság kiegészítése.
4. Az igazgatóság kiegészítése.
5. Igazgatósági díjak megállapítása.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni kívánnak, az alapszabályok 12. § a értelmében*) tartoznak részvényeiket a szelvényekkel együtt legkésőbb bezárólag folyó évi március hó 1-éig a társaság pénztáránál letéti elismervény ellenében, mely egyttal belépti jegyűl szolgál, letétbe helyezni. Ugyanott az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése a mérleggel együtt a t. c. részvényesek rendelkezésére áll.

Zombor, 1904. február hó 25 én.

Az igazgatóság.

*) Az alapszabályok 12. §-a: „Minden részvény a tulajdonosnak a részvénytársaság közgyűlésén szavazati jogot biztosít azon esetben, ha a részvény a szavazati joggal élni kívánó tulajdonos nevére a társaság részvénykönyvébe legalább 2 hónappal előbb bejegyeztetett és a meghirdetett közgyűlést megelőző 5 nappal a részvénytársaság pénztáránál letéteményeztetett. 25-nél több szavazatot azonban egy részvényes sem gyakorolhat sem személyesen, sem mint meghatalmazott, sem mint meghatalmazó.“

Meghívó.

A zombori kerületi betegsegélyző-pénztár igazgatóságának folyó évi február hó 22-én kelt 53 ik számú határozata értelmében van szerencsénk a közgy. kiküldött bizottsági tag urakat a **folyó évi március hó 6-án, határozatképtelenség esetén március hó 13-án délelőtt 10 órakor** a pénztár hivatalos helyiségében megtartandó

XI. évi rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívni.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatósági jelentés a pénztár múlt évi működéséről.
2. Az 1903. évi zárszámadás és mérleg feletti határozat tárgyalása, illetve a felügyelő-bizottság jelentése a felmentvény megadása iránt.
3. Az alapszabályok 25-ik §-ának értelmében a felügyelő-bizottságba 6 rendes felügyelő-bizottsági tag, — ugyszintén a 28. § értelmében választott bírósági 6 rendes és 3 póttagnak választása.
4. Netáni indítványok, melyek azonban 24 órával a közgyűlést megelőzőleg írásban beadattak.

Zombor, 1904. február 23 án.

AZ IGAZGATÓSÁG.

781. szám. 1904.

Nyári erdei legelők bérbeadási hirdetmény.

Alulírott erdőhivatal részéről közhírré tétetik, hogy a bezdáni, doroszlói és palánkai erdőgondnokságokhoz tartozó kincstári erdőkben ez évben gyakorolható nyári legeltetési jogok az apatini m. kir. erdőhivatal irodájában 1904. évi március hó 7-én délelőtti 9 órakor megtartandó nyilvános árverésen bérbeadni fognak.

Az árverési és szerződési feltételek alulírott hivatalnál és az illető erdőgondnokságoknál a hivatalos órák alatt megtudhatók.

Apatinban, 1904. február 18-án.

M. kir. erdőhivatal.

Jutányos alkalmi vétel.

Egy régi **150** éves **39** fiókkal bíró írószekrény művészi fabetékekkel eladó **140** koronáért. — Bővebbet Mayer István fűszerkereskedőnél. 2-1

Meghívó

a „Szenttamási első takarékpénztár r. t.“ 1904. évi március hó 10-én délután 2 órakor az intézet helyiségében tartandó

XII. rendes közgyűlésére.

A közgyűlés tárgyai:

1. A jelenlévő részvényesek hitelesítésére szükséges 3 tagú bizottság választása.
2. A zárszámadások előterjesztése és az igazgatóság jelentése a lefolyt 1903. üzletévről.
3. A nyereség hováfordítása iránti határozathozatal.
4. A felügyelő bizottság jelentése.
5. Az igazgatóság és felügyelő bizottság részére felmentvény iránti határozathozatal.
6. Miután az igazgatóság rendes 3 évi szolgálati ideje lejárt, az igazgatósági tagok választása.
7. Könyvelő választása.
8. Esetleges indítványok.
9. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére 3 részvényes tag kiküldése.

Kelt Bácsszenttamáson, 1904. február 10 en.

Az igazgatóság.

Vagyon

Mérleg-számla.

Teher.

Pénztár (készpénz)	15301 48	Részvénytőke	100000 —
Idegen váltók	643419 35	Tartalékalap	47104 44
Kötelezvények	170306 —	Betétek	759667 52
Jelzálogkölesönök	93786 90	Tőkésített kamatok	28239 53
Értékpapírok	1700 —	Fel nem vett osztalék 1902 évről	170 —
Butor	650 —	„ „ „ „ 1901. „	40 —
Leírás	50 —	„ „ „ „ 1900. „	142 —
		„ „ „ „ 1898. „	80 —
Adósok folyó számla szerint	51866 76	Atmeneti kamatok (1904. évre)	4020 —
		Hitelezők folyó számla szerint	13106 77
		Visszleszámítás	—
		Egyenleg mint 1903. évi tiszta haszon	24410 23
			976980 49

Veszteség.

Veszteség- és nyereség-számla.

Nyereség.

Tőkekamatadó	3472 82	Kamatok kötelezvényekre és idegen váltókra	65789 37
Allami adó	2900 —	Kamatok jelzálogkölesönökre	7666 56
Községi adó	1104 40		
Keresk. kamarai illeték	9 60		
Lakbér	600 —		
Költségek	1141 42		
Kifizetett kamatok betétekre	4091 23		
Tőkésített	28239 53		
Tisztviselők fizetése	7136 70		
Elvesztett követelések	350 —		
Egyenleg mint 1903. évi tiszta haszon	24410 23		
	73455 93		73455 93

Kelt Szenttamáson, 1903. évi december hó 31-én.

Szefánovits R. György s. k., Dungyerszky Lázár s. k., Georgievics A. s. k., Nikolics N. Nika s. k., könyvelő-helyettes. elnök. igazgató. pénztárnok.

Ezen mérleg-, veszteség- és nyereség-számlát ugymint valamennyi tételét a fő es mellék-könyvekkel összehasonlította és mindenben azonosnak találta

a felügyelő bizottság:

Gavanszky Gábor s. k. Nityin Koszta s. k. Jankovics Tósa s. k. Hadzsits Tósa s. k.

Meghívó.

A „**Temerini első előlegszövetkezet**“
folyó évi március hó 3-án délután 2 órakor
a községháza tanácstermében tartja

V. évi rendes közgyűlését,

melyre a t. c. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése a lefolyt év üzleteredményéről.
2. A mérleg előterjesztése, a felmentvény megadása és a tiszta nyereség hová fordítása iránti intézkedés.
3. A régi ciklus elszámolása feletti határozathozatal.
4. Indítványok.

Temerin, 1904. évi február hó 20-án.

Az igazgatóság.

Vagyon.	Mérleg-számla.	Teher.	
Készpénz	6603 12	Alapítási díj	1501 —
300 drb váltóban	64973 —	I. ső ciklus beti befizetései	102090 —
234 drb kötvényben	19136 —	II. ciklus alapítási díjai 898 —	
324 drb előlegben	49327 —	Felszerelési költség: 387.45	510 55
Leltár	551 12	II. ciklus beti befizetései	16152 —
		1-ső évi nyereség	1489 51
		2. év 6% kamatai	2351 82
		2. év nyeresége	1730 85
		3. év 6% kamatai	4236 42
		3. év nyeresége	1799 66
		4. év 6% kamatai	5590 61
		4. év nyeresége	3137 82
	140590 24		140590 24

Tartozás.	Nyereség-vesztés-számla.	Követel.	
Tisztviselők	550 —	Váltó kamat	5169 20
Szolga fizetése	140 —	Kötvény kamat	1403 97
Lakbér	180 —	Előleg kamat	3291 14
Nyomtatványok	160 70	Késedelmi kamat	109 70
Bélyegilleték	65 —	Átíratási díj	8 —
„Különfélék“ címén	241 75	Adó visszatérítés	65 84
4. év 6% kamatai	5590 44	„Különfélék“ címén	17 86
Nyereség mint egyenleg	3137 82		
	10065 71		10065 71

Temerin, 1903. évi december hó 31-én.

Mező Ferenc s. k.,
pénztáros.

Mihálovits Endre s. k.,
elnök.

Léh Fülöp s. k.,
könyvelő.

A szövetkezet ügykezelését átvizsgáltuk, az üzleti könyvekkel mindenben helyesnek és meg-
egyezőnek találta:

Molnár Béla s. k.,
felügy. biz. tag.

Ruff Móric s. k.,
felügy. biz. tag.

Reiner J. Gyula s. k.,
felügy. biz. tag.

Janik István s. k.,
felügy. biz. tag.

2-1

Községi előjáróság.

INGYEN

„AZ UJSÁG“

AZ UJSÁG husvétii ajándékát, a gyönyörűen illusztrált „Az én Kortársaim“ című Mikszáth-Albumot, minden fél éves előfizető megkapja, szintugy minden előfizető, aki negyedévre fizet elő, de kötelezi magát a következő negyedévre is az előfizetési összeget beküldeni vagy aki havonként fizet elő, de kötelezi magát havonként AZ UJSÁG-ra legalább fél évig előfizetni.

AZ UJSÁG főmunkatársai: **Herczeg Ferenc, Kozma Andor, Kóbor Tamás, Mikszáth Kálmán, Kenedi Géza.**

kapja március hóban bárki a Gajári Ödön szerkesztésével megjelenő

független politikai napilapot, aki már most, ha csak egy naponra is, beküldi az előfizetési összeget április hó 1-től számítva, azzal a kötelezettséggel, hogy májusban és júniusban is fogja járni a lapot.

Előfizetési árak: 1 óra . . . . . 2 K 40 L
1/4 évre . . . . . 7 K — L

Megrendelő cím: **AZ UJSÁG kiadóhivatala, Budapest, Kerepesi-út 54.**

3-2

Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, de sokkal célszerűbb az előfizetési összeget már most, ha csak egy hónapra is április 1-től a kiadóhivatalhoz beküldeni, mert ebben az esetben a fentiek szerint amugy is egész hónapon át, márciusban ingyen küldi a kiadóhivatal a lapot.

Uj bankház

HERCZOG TESTVÉREK

bank és bizományi üzlet
Zomborban

(korzó, Falcione alapítványi házban).

ÜZLETKÖR:

Váltóeszámitolás

Értékpapir vétel és eladás

Szelvény- és pénzbevitás

Jelzálogkölcsönök

Osztálysorsjegyelárúsítás

A „Fonciere“ pesti biztosító-
intézet főügynöki képvisellete.

Pontos és gyors elintézés.

346. szám kig. 1904.

Halászlé jog bérbeadási hirdetmény.

Rigyica község képviselőtestülete által 3/1904. közgy. szám alatt hozott határozatához képest ezennel közhírré tétetik, miszerint Rigyica község határában fekvő, a község tulajdonát képező vizekben gyakorlandó halászlé jog 1904. évi március hó 19-étől számítandó hat évre, vagyis 1910. évi március hó 19-ig Rigyica község házában folyó évi március hó 6-án délután 2 1/2 órakor megtartandó nyilvános árverés útján haszonbérbe adatik.

Kikiáltási árul 1000 korona állapított meg, mely összeg, ha az árverésen el nem éretnek, újabb árverés fog megtartatni.

A részletes feltételek Rigyica község jegyzői irodájában a hivatalos órák alatt betekinthezők.

Rigyica, 1904. február 22.